

Domov majestátní starobylé metropole Sukhothai, centra zlatého věku thajské civilizace

Centrální Thajsko

Úvod a mapa 192–193

Phitsanulok 194

Sukhothaiský historický park 195–199

Sukhothaiské umění 200–201

Okolí Sukhothai 202–203

Zážitek: Duchové 203

Si Satchanalai 204–205

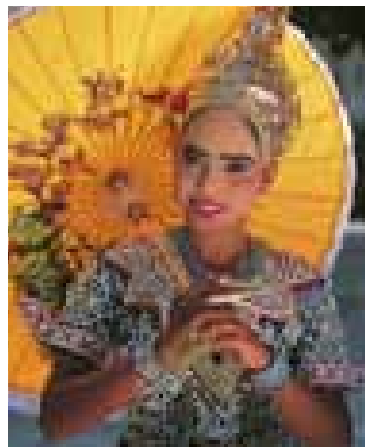
Kamphaeng Phet 206–207

Tak a Mae Sot 208

Umphang 209

Cesta do Mae Sariang 210

Hotely a restaurace v centrálním
Thajsku 371–372

Klasická thajská tanečnice

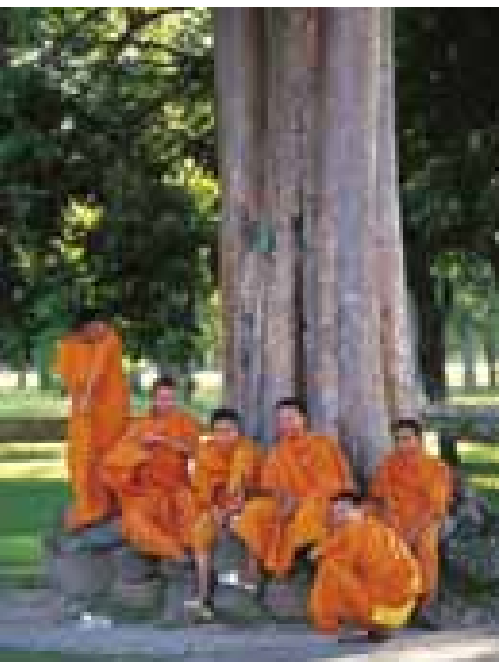
Centrální Thajsko

Centrální Thajsko, odkud vzešla stará siamská království, je považováno za zásadní zdroj kultury, pýchy a náboženských tradic země, a stejně tak tradičních thajských hodnot, kam patří velkorysost a lidskost, jež prostupují život v zemi i dnes. Krajina nijak nevyniká, ale úrodná půda a bohaté srážky učinily z oblasti zásobárnu země a zdejší úroda rýže a obilnin je životně důležitým zdrojem příjmů celého Thajska.

Oblast tvoří složitý systém řek a kanálů, které již dlouho pomáhaly lidem při práci v zemědělství. I když region dobře prosperuje, většina obyvatel stále bydlí na venkově, kde se život zaměřuje na rodinu, farmářství a buddhistickou víru.

Sukhothai

Nejvýznamnějším bodem centrálního Thajska je starobylé město Sukhothai, původní metropole prvního skutečně thajského národa v období, kterému se říká zlatá éra thajských dějin. Nádherné a pozoruhodné ruiny dávají

Mladí mniši odpočívají v sukhothaiském historickém parku

NENECHTE SI UJÍT:

Cyklistický výlet okolo zřícenin v sukhothaiském historickém parku 195

Národní muzeum Ramkamahaeng, Sukhothai 198

Khmérské ruiny ve Wat Sri Sawai, Sukhothai 199

Oslava Loi Krathong v chrámu Wat Traphang Ngoen, Sukhothai 199

Historický park Sri Satchanalai 204–205

Ranní trh v Mae Sot a cesta k myanmarským hranicím 208

Vodopád Thi Lo Su, rezervace Umphang 209

nahlédnout na vznešenost sukhothaiské kultury během 13. a 14. st. Sukhothaiský historický park představuje kolekci nejlepších a nejpoutavějších zřícenin v zemi.

Nedaleký Phitsanulok je rušné centrum obchodu, které si krátce užívalo status hlavního města země, když padlo Sukhothai a než se na výsluní dostala Ayutthaya. Dnes je toto město známé především jako domov jedné z neznámějších soch Buddhy na celém světě.

Nedaleko Sukhothai se nalézají dvě další místa značného archeologického významu: Sri Satchanalai, sídlo vícekrát v období Sukhothai, a Kamphaeng Phet, poslední součást sukhothaiského království.

Džungle a řeky

Návštěvníci, kteří chtějí prozkoumat některé odlehlější oblasti Thajska, včetně džunglí a řek, mohou zamířit do měst a vesnic podél nepřehledné hranice s Myanmarem (Barmou). Prašné město Mae Sot v provincii Tak obývá směsice Thajců, Číňanů, Indů a Barmů, a dále Karenové a další etnické skupiny horských kmenů. Jde o centrum příhraničního obchodu s drahokamy a jadeitem a blízkost hranic mu dodává přitažlivý nádech. Přimo za městem a přesně na hranici naleznete jeden z nejbarvitějších trhů v Thajsku. Směrem na jih se mimo běžné turistické trasy nalézá osamělý Umphang, odkud se můžete vydat na turistické výpravy a na rafting po řekách. ■

0 100 kilometrů

Poloha oblasti

Phitsanulok

Přední obchodní centrum v srdci Thajska a regionální dopravní uzel, Phitsanulok, se rozkládá na březích řeky Nan, 376 kilometrů severně od Bangkoku. Dnes nabízí toto rostoucí přátelské město všechny moderní vymoženosti, přestože patří k nejstarším a nejvíce historickým městům v Thajsku. Jednalo se o khmérskou vojenskou výspu a v éře Sukhothai zde sídlila vojenská posádka siamského království. Narodil se zde král Naresuan Veliký.

Řeku v Phitsanuloku, jednom z nejstarších thajských měst, lemuji tradiční obydlí

Phitsanulok

mapa str. 193

Informace pro návštěvníky

Tourism Authority of Thailand, 209/7-8 Surasi Trade Center, ul. Borommatrair-lokanat, Amphoe Muang, Phitsanulok

055-252742 nebo 055-252743

Hlavní zajímavostí v Phitsanuloku je nádherná a velice uctívaná socha **Phra Phuttha Chinarat**, jež se nalézá ve stejně působivém chrámu **Wat Phra Sri Rattana Mahathat** (neboli Wat Yai) (ul. *Phutthabucha*), jedné z mála staveb z ayutthajského období, která přežila ničivý požár v roce 1955.

Vstup tvoří dvojce složitě zdobené dveře, vedoucí do úchvatné prostory, v níž vynikají zdobené černé a zlaté sloupy, jasně zbarvená červená střecha, nádherné nástěnné malby kurtizán a lovců a dramatické architektonické schéma, směřující dopředu k centrální soše. Pha Phuttha Chinarat

je jednou z nejlepších ukázek sukhothajského umění, výjimečná litécká práce plná nádhery, kterou byste neměli opominout.

Působivá sbírka venkovských artefaktů se nachází v **lidovém muzeu rotmistra Thavího** (ul. *Wisuth Kasat*, zavřeno v pondělí) v jihovýchodní části města. Exponáty sahají od proutěných vrší na ryby a hudebních nástrojů až po vyřezávané mlýnky na ořechy a řinčivé sloní zvonce.

Naproti lidovému muzeu stojí **litécká dílna soch Buddha**, (ul. *Wisuth Kasat*, zavřeno v pondělí), kde se dodnes vyrábějí bronzové sochy Buddha. ■

Sukhothaiský historický park

Sukhothai je pro Thajsko tím, čím pro Kambodžu Angkor, pro Mexiko Tikal a pro Egypt Gíza. Sukhothai leží 450 kilometrů severně od Bangkoku, bylo centrem prvního thajského nezávislého království a jedná se patrně o nejpůsobivější a nejoblíbenější archeologické naleziště. V tomto rozlehlém národním parku najdete nádherné umělecké a architektonické počiny království, jež se táhlo na západ do Vientiane v Laosu, na východ do Pegu v Myanmaru a na jih do Nahkon Sri Thammaratu.

Město Sukhothai („úsvit štěstí“), původně výborně strategicky zasaženou khmérou vojenskou výsuv, založili roku 1238 dva thajští princové, kteří se snažili o nezávislost na khmérské nadvládě. Město vzkvétalo až do doby, kdy je v roce 1378 zničila rozrůstající se Ayutthaya.

Po relativně krátkou dobu království Sukhothai (pozn.: království a město má obvykle stejné jméno) úspěšně dobývalo mnoho malých státčků v oblasti a vytvářelo nejmocnější národ své doby v jihovýchodní Asii. Prvotní králové hlásali filozofii sdílení politické moci a respektování přání lidu, a nikoli vojenskou nadvládu – v ostrém kontrastu proti nelítostné oligarchii, kterou praktikovali Khmérové i Barmové.

Zlatý věk Sukhothai – čas pozoruhodné politické, kulturní a náboženské svobody – nadešel za vlády krále Ramkamhaenga (vládl v letech 1278–1318), proslulého v celé thajské historii pro jeho osvícenou vládu a dalekosáhlé úspěchy. Ramkamhaeng se nezapsal do dějin pouze jako úspěšný bojovník, ale také jako ekonomický revolucionář, jenž zavedl hospodářství volného trhu a je oceňován za zavedení moderní thajské abecedy. Jako velký náboženský vůdce rovněž aktivně podporoval čistou variantu théravádského

buddhismu, dnes oficiálního thajského náboženství. Na rozdíl od svých předchůdců a současnůků po celé jihovýchodní Asii, kteří vládli z pozice božského teroru, Ramkamhaeng vládl s překvapivě vysokým stupněm humanity. Říká se, že vládl ze svého trůnu a obyvatelé se mohli dovolávat jeho úsudku zvoncem hned u paláce.

Následující sukhothaiští panovníci měli celkově menší dopad než Ramkamhaeng, ale někteří z nich zanechali svou stopu jiným způsobem. Za vlády krále Mahalithaje v polovině 14. st. dosáhlo pozoruhodné výše sukhothaiské

Sukhothaiský historický park

 mapa str. 193

 \$ nebo \$\$\$ za pas do všech míst v parku

Informace pro návštěvníky

 Tourism Authority of Thailand, 209/7–8 Surasi Trade Center, ul. Borommatrailokanat, Amphoe Muang, Phitsanulok

 055-252742 nebo 055-252743

Chrám Wat Mahathat, duchovnímu centru Sukhothai, vévodí kolosální socha Buddhy

umění a architektura a město rozvinulo svou roli největšího centra buddhismu na světě. Království vzkvétalo až do roku 1378, kdy je začala pohlcovat narůstající moc Ayutthaye. Méně významní panovníci vládli upadající říši až do roku 1438, kdy poslední král odstoupil ve prospěch ayutthajského prince a osud Sukhothai jakožto pouhé

V roce 1977 začaly práce na obnově této historické památky a o 16 let později se sukhothaiský historický park, pokrývající 70 čtverečních kilometrů, otevřel pro veřejnost. Dnes dávají nádherně zrekonstruované budovy tohoto místa zařazeného

ponížené základny narůstající ayutthajské říše byl zpečetěn.

Sukhothai upadlo do hlubin historie a siamský lid na ně do značné míry zapomněl až do roku 1782, kdy se v Bangkoku dostala k moci dynastie Chakri. Aby Rama I. (vládl v letech 1782–1809) uzákonil své královské a náboženské postavení, shromáždil stovky sukhothaiských zobrazení a soch, jimiž vyzdobil své chrámy a kláštery. Několik z jeho stavebních projektů bylo navrženo tak, aby odrážely sukhothaiské předlohy, a aktivní podpora se těšila mytologie dávného království, která měla inspirovat a sjednocovat lid.

Král Mongkut podporoval památku a úctu k Sukhothai poté, co navštívil opuštěné město v roce 1833 a přinesl si zpět kamenné destičky, což dotvrzovalo lesk starodávné říše.

pozůstatky velké stupňovité chedi se čtvercovou základnou

Wat Mahathat, sukhothaiský historický park

ústřední *chedi* obklopují dvě
velké sochy stojícího Buddha

klasický sukhothaiský
architektonický tvar
lotosového poupěte

ústřední *chedi*
uprostřed osmi
menších *chedi*

zřícenina
hlavního
višanu

Plán sukhothaiského
historického
parku. Barevná
plocha uprostřed
představuje Wat
Mahathat.

na seznam světového dědictví UNESCO, které představuje nejvýznamnější položky itineráře většiny návštěvníků, dobrý náhled na sukhothaiský zlatý věk.

Národní muzeum Ramkamhaeng

Tato moderní a prostorná budova u vchodu do hlavní zóny sukhothaiského historického parku nabízí skvělý úvod do historie, umění a řemesel v Sukhothai, Sri Satchanalai a Kamphaeng Phetu. Dobře rozvržené muzeum obsahuje půvabné sukhothaiské Buddha,

stupeň dovedností běžných lidí v raném Sukhothai. Druhé patro je ve velké míře zasvěceno sochám Buddha ve štíhlém sukhothaiském stylu, jenž zdůrazňuje jednoduchost a eleganci.

Sochařská díla okolo muzea sahají od vzácné khmérské falické svatyně až ke kolekci štukových chrámových slonů, sesbíraných z místních chrámů. Západně od muzea se nalézá socha krále Ramkamhaenga, sedícího na replice trůnu Manangasila. Historický trůn, prostoupený magickými vlastnostmi, objevil v roce 1833 král Mongkut a vysoce ceněný originál se dnes nachází v Národním muzeu v Bangkoku (viz str. 82–86).

Wat Mahathat

Duchovním centrem starého Sukhothai byl veliký komplex Wat Mahathat, jenž sloužil jednak jako královský chrám a také tvořil nejvýznamnější buddhistický klášter v jihovýchodní Asii. I když leží z velké části v rozvalinách kvůli válečným událostem a přírodním silám, zůstává Wat Mahathat významným místem jako náboženské centrum nejskvělejšího ze všech thajských království. Chrámový komplex postavil první sukhothaiský král Sri Intharathit (vládl zhruba v letech 1240–1270) a rozšířili a přestavěli jej následní panovníci, například Ramkamhaeng a král Lo Thai (vládl v letech 1298–1346).

Chcete-li ocenit bývalou nádhery *watu*, představte si jej v plné kráse, kdy zde stálo téměř 200 *chedi* určených k ochraně královských ostatků, okolo desítky *vihanů* pro veřejné bohoslužby

Během Loi Krathong, který má svůj původ v Sukhothai, se na řeku vypouštějí pro štěstí lodičky z banánových listů ve tvaru lotosu

ceněnou sawankalokskou keramikou ze Sri Satchanalai, starobylé khmérské sochy a další archeologické nálezy z centrálního Thajska.

Výrazným bodem je majestátní bronzový kráječící Buddha, hledící k hlavnímu vchodu. V přízemí mají své místo modely starého města a reprodukce čtyřhranného pilíře, jenž se proslavil díky první ukázce thajského písma. Předměty z domácnosti a farmářské náčiní předvádějí

a působivý centrální *bot*, obklopený příkopem. Významnou památkou je vysoká ústřední chedi, kterou dal postavit Lo Thai pro dva posvátné ostatky Buddhy věnované srílanckým mnichem. Pagoda je v cejlonském stylu a má cibulovitý vzhled ve tvaru lotosového poupěte, které je dnes považováno za klasický architektonický prvek v Sukhothai.

Další místní památky

Nedaleko na západ od Wat Mahathatu se nacházejí hrubé základy **Ramkamhaengova královského paláce**. Palác byl postaven téměř celý ze dřeva a nedochoval se. Kámen se používal pouze na náboženské stavby, a tak zmizela téměř veškerá historická královská i běžná domácká architektura. Král Mongkut zde v roce 1833 objevil proslulý trůn Manangasila.

Jednou ze zajímavějších a působivějších staveb na místě je **Wat Sri Sawai**, pozoruhodná svatyně v khméřském stylu se třemi vzájemně blízko postavenými *prangami* ve tvaru kukuřičného klasu, které dal postavit král Jayavarman VII. z Angkoru a k dokončení došlo ve 14. st. Tato poutavá svatyně, obklopená hlubokým příkopem, uctívala nejprve hinduistická brahmánská božstva, která měli v oblibě Khmérové, avšak v 15. st. byla přizpůsobena buddhistickým potřebám. Centrální loď a tři doplňující cihlové prangy mají klasický vzhled, který nalézáme v mnoha khméřských chrámech v Thajsku.

Snad nejkrásněji položeným chrámem v Sukhothai je **Wat Traphang Ngoen** („klášter na

stříbrném jezeře“), který se grafičtě zvedá z malého ostrova uprostřed umělého jezera. Dnes je tento wat centrem festivalu Loi Krathong, jenž se obvykle koná v listopadu. V klášteře se nachází elegantní chedi ve tvaru lotosového poupěte, modelovaná podle chedi zdobícího Wat Mahathat.

Další chrám ve skvělém vodním prostředí je **Wat Sa Si**, který shlíží na jezero. V chrámu se nachází dobře zrestaurovaná velká socha Buddhy a v dalších prostorách naleznete malou čerňou sochu Buddhy v proslulém sukhothaiském stylu – za chůze.

Khmérové po sobě zanechali také lateritový chrám hinduistického typu, **San Tapa Daeng**, se čtyřmi sloupovými a sochami v angkorském chrámovém stylu, které památku datují do začátku 12. st. Tato angkorská

TIP ZNALCE:

**Přijedte do Sukhothai
časné ráno nebo už-
staňte dlouho do večera
a vychutnejte si pohledy
na chrámy a sochy
Buddhy za úsvitu či při
západu slunce.**

SIMON WILLIAMS,
ochránář přírody

božstva byla odstraněna a dnes jsou součástí expozice v Národním muzeu Ramkamhaeng.

Wat Sorasak, postavený v roce 1412, je známý díky svým základům, které tvoří zrekonstruovaný sloni, a klasickou chedi ve srílanckém stylu. ■

Sukhothaiské umění

Od pozdního 13. st. se Sukhothai rozvinulo do významného kreativního centra. Aby Sukhothai uchránilo svou kulturní identitu před kdysi dominantními Khméry, vyvarovalo se mahajánského buddhismu a přijalo srílancký théravádský buddhismus. Spojilo umělecké vlivy z ostatních asijských kultur, v podstatě z indického kontinentu a ironicky také od Khmérů, a vytvořilo první svébytné thajské umění.

I přes krátké trvání sukhothaiského království v něm kvetly rozmanité umělecké snahy. Prostřednictvím své architektury, soch, keramiky a maleb – i když těch se dochovalo jen málo – vytvářeli tehdejší umělci pozoruhodnou krásu i hluboký a trvalý půvab.

Architektura

Sukhothaiští architekti patrně toužili vyvíjet nové a jemnější styly, v nichž by zlepšili těžkopádné stúpy ze Srí Lanky a khmérské *prangy*.

Nejvýraznější rysy sukhothaiské architektury nalézáme v motivech lotosových poupat na vrcholcích *chedi*, styl, který se vyvinul z khmérských a barmských paganských vlivů. Došlo k úpravě a vylepšení khmérských *prang* do podoby *chedi* ve tvaru zvonu. Jejich čtvercové základny zdobily a podpíraly štukové podobizny slonů. S pomocí podnětů z období Lanna dostávaly stúpy čtvercové zubaté základny. Hlavní část stúpy dokreslovaly výklenky, v nichž stály sochy Buddha. Stúpy ve tvaru zvonu korunovaly zdobené prstence.

Za krále Li Thaje (vládl v letech 1347–1368) se těšilo oblibě vytváření Buddhových stop z kamene a bronzu. Otisky nohou byly výrazně symbolické a ukazovaly na přítomnost Pána Buddha. Chrámy, kde se stopy nalézají, se těší velké úctě.

Sochařství

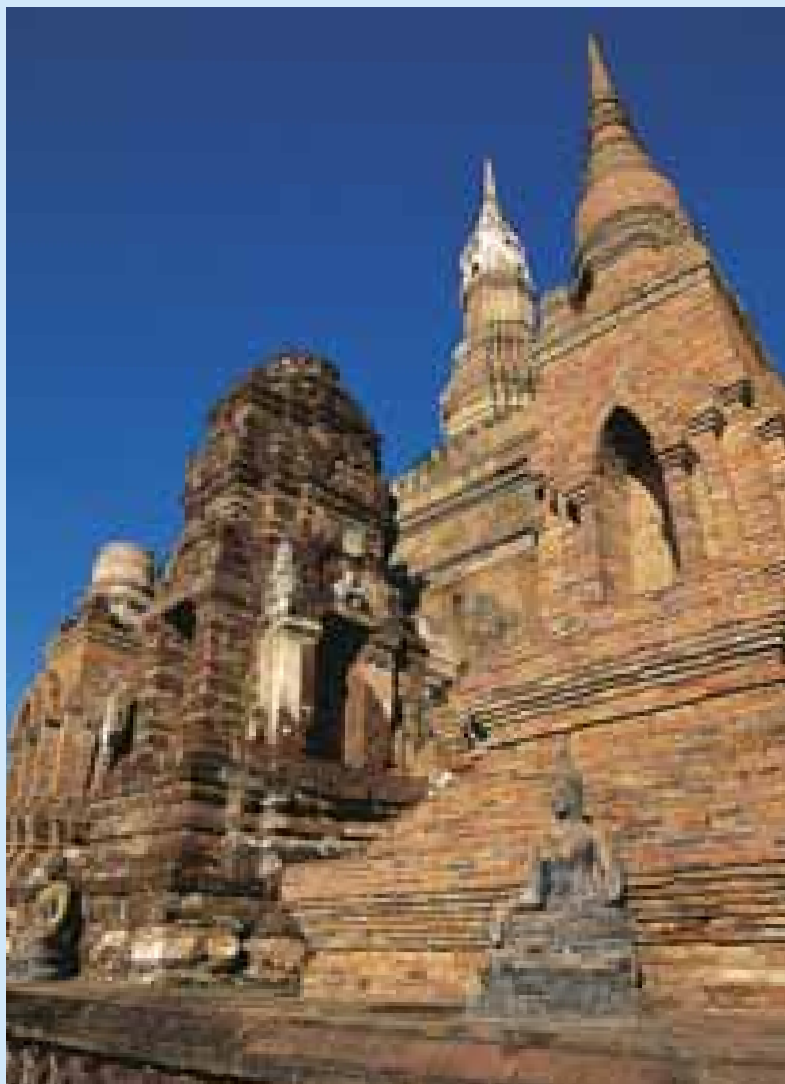
Snad nejlepším příkladem sochařství – někdo dokonce tvrdí, že jde o nejvýraznější sukhothaiské umělecké vyjádření vůbec – je vzhled soch Buddha. Sukhothaiská zobrazení Buddha, ovlivněná srílanckým stylem, se

vyznačovala téměř nadpozemskou podobou a jejich pružné křivky a oblé formy vytvářely vzdušnou eleganci. Dalšími výraznými rysy byla široká ramena zužující se k úzkému pasu, hlava s korunou z planoucích ozdob a zvlněný pruh látky visící přes levé rameno a končící u pasu. Pozoruhodné byly také výrazy ve tváři – podlouhlá hlava s jasně řezaným nosem, očima a ústy. Tyto výrazy zachycovaly více než jakýkoliv jiný styl buddhistické ikonografie předtím – a snad i potom – úchvatný stupeň klidu a duchovna.

Sukhothaiští Buddhové mají obvykle některou ze čtyř poloh: vsedě v poloze lotosového květu a s pravou rukou s gestem dotyku země, vestoje, vleže a v chůzi. Tato poslední póza je uznávána jako největší návrhářský úspěch sukhothaiských umělců. I když podobná zobrazení existovala i předtím, téměř vždy šlo o tesané reliéfy a nepoužívala se jako kanonický typ. Sukhothaiští umělci vytvořili velebné zobrazení, zachycené v okamžiku pohybu. Buddha se s jedním zvednutým chodidlem a s druhým položeným na zemi jeví v pohybu dopředu, vláčným, avšak mocným způsobem. Většina z krácejících Buddhů ze sukhothaiských chrámů se přestěhovala do muzeí v Sukhothai a v Bangkoku, ale několik z nich lze stále spatřit v původních památkách.

Keramika a další řemesla

Obdobné mistrovství lze nalézt ve vzácných dřevorezbařích na dveřích a ve stropích a v rytinách v břidlici. Jemně vytvořené, i když omšelé štukové reliéfy lze stále vidět v některých sukhothaiských chrámech: nejlepší příklady se nalézají v chrámu Wat Traphang Tong

Sukhothaiští architekti zdokonalili stavitelské styly předchozích království

Lang (viz str. 203) – jižní panel zobrazuje Buddhovo sestoupení na zemi v doprovodu andělů a bódhisattvů.

I dílo keramiků sukhothaiského království je pozoruhodné. Řemeslníci, kteří se učili obchodu od Číňanů, používali sukhothaiské a srisatchanalaiské velké pece, v nichž vyráběli keramiku v hnědé, bílé či šedavé barvě

nebo s malovanými vzory známými pod názvem Sangkhalok. Tato keramika a další formy ozdobného nádobí, někdy vytvářené do podoby zvířat či lidí, se vyvážela do Malajsie, na Filipíny, do Indonésie a do Japonska. Tento obchodní styk dokládají artefakty vyzvednuté z vraků lodí v Thajském zálivu a u indonéského a filipínského pobřeží. ■

Okolí Sukhothai

Některé z nejhezčích sukhothaiských památek leží vně starých městských zdí, severně od města. Několik významnějších chrámů se nalézá západně, jižně a východně od centrální zóny, i když jen málo z nich se může měřit s dříve uvedenými poklady a některé návštěvníky odrazuje jejich odlehlost. Jedním ze způsobů, jak se na tato místa dostat, je půjčit si nedaleko od východní brány jízdní kolo – pak můžete uniknout rušným cestám a spatřit prostší a méně zkomercionalizovanou tvář starého města.

Múdry neboli gesta rukou u Buddhových soch pomáhají vyučovat oddané věřící

Chrám **Wat Phra Phai Luang** („chrám velkého větru“), situovaný asi 1,5 kilometru severně od Wat Mahathatu, byl kdysi druhým nejvýznamnějším buddhistickým kláštelem po Wat Mahathatu. Postavili jej ve 12. st. Khmérové jako hinduistickou náboženskou svatyni a po pádu khmérské říše byl Wat Phra Phai Luang změněn na buddhistický klášter. Dochovala se jen jedna ze tří lateritových *prang*. Zloději bohužel v 50. letech 20. st. ukradli mnoho cenných hinduistických a buddhistických soch.

Několik velkých **hrnčířských pecí** představuje vítanou změnu po toulkách po chrámech. Jsou údajně starší než Sukhothai a používaly se na výrobu mimořádně široké škály keramiky, od glazovaných dlaždic až po sangkhalocké nádoby.

Mezi nejpůsobivější buddhistické památky nalezené v Sukhothai patří také gigantická socha Buddhy uvnitř čtvercového *mon-dopu* v chrámu **Wat Sri Chum**. Socha se datuje do konce 14. st., Buddha zde sedí v póze, kdy si podrobuje zlou bohyni Maru, a pro thajské poutníky se stále jedná o živou náboženskou ikonu.

Na západ od starého města je rozeto několik cihlových

chrámů, které vykazují známky vandalismu, a také starobylá vodní nádrž, jež byla obnovena a dnes slouží jako hlavní zdroj pitné vody pro moderní Sukhothai.

Výstup na velmi příkrý kopec s chrámem **Wat Saphan Hin** („chrám kamenného mostu“) je únavný a vede po spleti- tých sesedlých kamenných schodech, ale ty, kdo dorazí na

většinu starých památek připravili o vzácné štukové práce, včetně sošek bohů, stojících slonů a skvělých *garud*. Nejpůsobivější ze zbylých staveb je **Wat Chetuphon**, v němž se nalézají dva velcí štukoví Buddhové; obzvláště hezké je zobrazení v chůzi.

I když vzdálenosti do východního sektoru města jsou značné a krajina je členitá

Okolí Sukhothai

 mapa str. 193

Informace pro návštěvníky

 Tourism Authority of Thailand, 209/7–8 Surasi Trade Center, ul. Borommatrailokanat, Amphoe Muang, Phitsanulok

 055-252742 nebo 055-252743

ZÁŽITEK: Duchové

Víra v duchy je v Thajsku velice rozšířená: domky duchů u budov v Sukhothai i jinde jsou nejvýraznějším znakem víry v nadpřirozeno. Thajci rozlišují nejméně 25 různých typů duchů, kromě „běžných“ duchů zemřelých.

Jedním z oblíbených duchů (stal se součástí několika celovečerních filmů) je **Mae Naak** – zhrzená milenka, která zemřela při porodu. Na jejím domnělém pohřebním místě poblíž bangkoké stanice BTS On Nut (*Sukhumvit 77, Soi 7, vedle Wat Mahabute*) byla vytvořena její socha, podle některých z půdy ze sedmi hřbitovů. Návštěvníci jí mohou vzdát úctu, a zajistit si tak štěstí, především v loterii.

I když nelze otevřeně tvrdit, že jde o nejlepší místo pro ryzí setkání s duchy,

mořští cikáni na ostrově **Ko Lipe** v jižním Thajsku věří, že jejich ostrov navštěvují duchové džungle a stromů, kteří se často procházejí v noci po lesích a na plážích. O jejich spatření mluvilo též několik turistů.

Nejlepší zkušenost s duchy se však nabízí v okrese Dan Sai v provincii Loei, kde se během tří dnů osmého měsíce thajského kalendáře – buď červen, nebo červenec, v závislosti na lunárním a duchovním cyklu – koná festival **Boon Luang**. Během procesí Phi Ta Khon si místní oblečou barevné kostýmy se speciálními maskami, vezmou dlouhé falické meče a dovádí s přihlížejícími. Časové údaje vám sdělí thajský úřad pro turistiku (tel. 042-325406, www.tourismthailand.org).

vrchol, odmění obrovská socha Buddhy a nádherný výhled na celé údolí. Buddha se zvednutou rukou v poloze zajišťující mír jako by žehnal údolí, městu, a dokonce i občasnému západnímu turistovi, který zvládne náročný výstup na prašný kopec.

Památky směrem na jih jsou vcelku skrovné, známé většinou zřídka vydařenými štuky. Odlehlost oblasti způsobila, že utrpěla kvůli lupičům, kteří

a suchá, většina zdejších chrámů zůstala uchráněna před obnovou a vykazují více původních znaků než památky jinde ve starém městě. Mezi hlavní památky patří *chedi* v chrámu **Wat Chang Lom** s vytesanými slony; krásně tvarovaná *chedi* v chrámu **Wat Chedi Sung**; chrám **Wat Traphang Tong** s vysoce ceněnou stopou Buddhy; a **Wat Traphang Tong Lang**, známý díky skvělým štukovým dekoracím na zdech *mondopu*. ■

Sri Satchanalai

Tento pozoruhodný a zřídka navštěvovaný areál starobylých ruin nabízí doplňující pohled na ranou siamskou architekturu a představuje skvělý jednodenní výlet ze Sukhothai, jež leží asi 56 kilometrů směrem na jih. V Sri Satchanalai naleznete méně zřícenin než v Sukhothai a místo je menší – asi 7 čtverečních kilometrů. Ale díky poloze na západním břehu řeky Yom a naprosté izolaci od starého města se jedná o velmi působivou památku.

Mniši se procházejí mezi ruinami chrámu Wat Chang Lom, postaveného v roce 1285

Historie Sri Satchanalai je pevně spjata se Sukhothai. Obě města založili Khmérové jako vojenská a administrativní centra. V roce 1238 utvořili dva siamští princové vzbouřenecké oddíly, aby konečně vyhnali Khméry z oblasti, a jejich prvním cílem se stalo Sri Satchanalai, jež mělo sloužit jako odrazový můstek k úspěšnému útoku na Sukhothai.

Princové rozdělili svou armádu na dva kontingenty, z nichž jeden bojoval s Khméry na půli cesty

mezi oběma městy, zatímco druhý pochodoval na opuštěné Sukhothai. Tato chytrá strategie se vydařila a Sukhothai se zakrátko změnilo na první siamské království. Jeden z vůdců si začal říkat král Indraditya a zahájil výstavbu Sukhothai i Sri Satchanalai.

Sri Satchanalai se těšilo trvalému stavebnímu rozvoji během následujícího století a prostě počty chrámů i velkolepé porce královského kláštera hovoří

o velikém politickém a náboženském významu. Sri Satchanalai opustilo štěstí po nástupu Ayutthaye a po opakovaných útocích barmských sil upadlo až do 18. st. do téměř úplného zapomnění. V polovině 80. let 20. st. byly ruiny ležící po staletí ladem obnoveny.

TIP ZNALCE:

Jedno thajské slovo – neformální pozdrav *sawat-dý* či poděkování *khóp khun*, následovné výrazem *krap*, resp. *ka* (zdvořilostní výraz používaný muži, resp. ženami), udělá divy.

SIMON WILLIAMS,
ochránář přírody

Návštěva památky

Dnes se v Sri Satchanalai nalézají tři historicky a architektonicky zajímavé oblasti, převážně se starobylými zříceninami uvnitř centrálních lateritových zdí, které vyznačují prvotní obrysy města. V **muzeu** nedaleko vchodu se nachází zmenšený model starého města a jedná se o poučné místo.

V centru Sri Satchanalai stojí u chrámu **Wat Chang Lom** („chrám sloního dechu“), který nechal postavit v roce 1285 král Ramkamhaeng, když městu vládl jeho nejstarší syn, *chedi* ve srílanském stylu. Krásná zvonovitá stavba se zvedá nad řadou štukových slonů, podle nichž dostala své jméno. Na horních terasách se rovněž nacházejí zbytky téměř tuctu štukových Buddhů.

Ke všem dalším zajímavostem vás zavedou stezky. Začněte u komplexu **Wat Khao Phnom Phloeng** („chrám ohňové hory“) v severním kvadrantu. Vystoupejte po 114 schodech na vrchol, odkud se otevírá krásný výhled na rozesté ruiny starobylého města. Směrem na západ se zvedá menší kopec, na jehož vrcholu stojí pozůstatky chrámu Wat Suwan Khiri. Místu vévodí chedi inspirovaná Cejlónem, známá pod názvem Chrám zlaté hory. I odtud je krásný výhled. Pak se můžete vrátit zpět k Wat Chang Lom a pokračovat směrem na jih ke chrámu **Wat Chedi Chet Thaeo** („sedm řad chedi“) s působivou korunou tvaru lotosového poupěte na hlavní chedi – výrazně sukhothajský styl. Menší chedi za hlavní chedi ukrývá vybledlé fresky vyobrazující život Buddhy a hodnostářů z období Sukhothai. Reprodukce lze nalézt v sukhothajském Národním muzeu Ramkamhaeng (viz str. 198). **Wat Suan Kao Utayan Yai** se datuje do 15. st. a jeho drolicí se chedi nese srílanský styl. Velký **Wat Nang Phaya**, rovněž datovaný do 15. st., má elegantní zvonovité chedi; na jižní stěně zbyly fragmenty štukové výzdoby.

Jižně od centrálních ruin se nalézá stará khmérská vojenská základna v **Chaliang** a směrem na sever spatříte působivé hrnčířské pece – v **Ban Noi** a v **Ban Pa Yuang** – kde se vyráběla sangkhalocká keramika. (Abyste se dostali k pecím a do Chaliang, musíte si půjčit jízdní kolo nebo si objednat soukromou přepravu.) ■

Sri Satchanalai

 mapa str. 193

 na silnici 101, 56 km severně od Sukhothai

 \$

Informace pro návštěvníky

 Tourism Authority of Thailand, 209/7–8 Surasi Trade Center, ul. Borommatrailokanat, Amphoe Muang, Phitsanulok

 055-252742 nebo 055-252743

www.tourismthailand.org

Kamphaeng Phet

Kamphaeng Phet, 85 kilometrů jižně od Sukhothai, sloužilo společně se Sri Satchanalai jako satelitní město metropole Sukhothai. Založil je v roce 1347 čtvrtý král sukhothaiské dynastie Li Thai a status existujícího města povýšil instalací Buddhových ostatků v chrámu Wat Phra Boromathat. Kamphaeng Phet se po několika desítek let těšilo intenzivní výstavbě, dokud nebylo opuštěno ve prospěch převládajících ayutthayských sil. Poté sloužilo jako regionální metropole.

Ruiny v chrámu Wat Phra Boromathat. Kamphaeng Phet vzkvétalo pouze několik desítek let, než podleho silám z Ayutthaye

Kamphaeng Phet

mapa str. 193

Informace pro návštěvníky

Tourism Authority of Thailand, 193 Taksin, Tambon Nong Luang, Amphoe Muang, Tak

055-514341 až 3

Staré město Kamphaeng Phet se nachází nedaleko na sever od nezajímavé komerční čtvrti moderního města. V **historickém parku** stojí uvnitř původních zdí několik zajímavých staveb, společně s méně obvyklými chrámy severně od zdí, hned u silnice směrem na Sukhothai. Kamphaeng Phet je příliš daleko od Sukhothai na jednodenní výlet a většina návštěvníků dává přednost noclehu v moderním městě na březích řeky Ping.

Nejlépší první zastávkou jakékoliv prohlídky je dobře vybavené **Národní muzeum Kamphaeng**

Phet (*ul. Ratchadamnoen, zavěeno v pondělí a v úterý*), uvnitř starého města obehnaného zdí. Mezi hlavní exponáty v přízemí patří velice ceněná bronzová socha Šivy, odlitá v roce 1510, a skvělý Buddha v uthongském stylu. Spatříte zde expozice prehistorických terakotových, železných a kamenných artefaktů a nástrojů z doby před 2 000 až 4 000 let. Mince z dvaravatského období (8.–9. st.) nesou vyražené tváře ve vyobrazení měsíce, hlav hadů *naga* a v tekoucí vodě. Druhé podlaží nabízí bronzové sochy hinduistických božstev Višnu a Lakšmi

ze 16. st., nalezené na místních vykopávkách; jsou zde také novější terakotové exponáty (14.–18. st.) a keramika z téhož období, včetně sangkhalockých džbánů (viz níže, Sangkhalocké výrobky) z 15. st.

Poblží národního muzea stojí **Národní muzeum města Kamphaeng Phet** (*ul. Ratchadamnoen, zavřeno v pondělí a v úterý*), často nazývané Zlaté týkové muzeum kvůli rozsáhlému

Sangkhalocké výrobky

Sukhothaiští hrnčíři se učili svým dovednostem od čínských řemeslníků, které do Thajska přivedl král Ramkhamhaeng. Pod vedením Číňanů začali hrnčíři vytvářet glazované keramické výrobky, z nichž se nejvíce proslavil Sangkhalok. Sangkhalocký bledě modrý či našedlý porcelán nese květinové, listové a rybí vzory. V pecích v Si Satchanalai a později také v Kamphaeng Phetu vznikaly součásti architektonických dekorací a „sangkhalocké panenky.“ Sangkhalocké výrobky se vyvážely daleko za hranice oblasti.

využití týkového dřeva v exteriérech budovy i uvnitř. Bylo otevřeno v roce 1997 a zaměřuje se na historii, etnologii a řemeslné výrobky z provincie.

Dva buddhistické chrámy uvnitř zubatých zdí starého města stojí za prohlídku. **Wat Phra Kao**, královská kaple, již do značné míry sešla časem, ale krásně opráskaní Buddhové na cihlových piedestalech jsou elegantní a působiví. Naproti národnímu muzeu stojí

Wat Phra Thak s krásnou *chedi* s osmistěnnou základnou, obklopenou sloupovím.

Zbývající náboženské stavby se nalézají severně od města a je nutné využít místní dopravu. **Wat Phra Non** kdysi obsahoval velkého ležícího Buddhu, ale do značné míry jej zničila eroze. Dobře zachovaná *chedi* za *vihanem* ležícího Buddhy, se stupni s lotosovými květy a zvonovitou korunou, představuje pěknou ukázkou sukhothaiského řemeslného umění. Působivé jsou též velké lateritové sloupy, jedny z největších, které byly kdy v Thajsku nalezeny. **Wat Phra Si Iriyabot** („chrám čtyř poloh“) je znám díky rozpadlé soše kráčejícího Buddhy v sukhothaiském stylu a velice hezké soše stojícího Buddhy v relativně slušném stavu. V nedalekém chrámu **Wat Sing** spatříte trojici výrazně opráskaných stojících Buddhů.

Cíl pěkné procházky směrem na sever od **Wat Singu** představuje **Wat Chang Rop** („chrám obklopený slony“), posazený na kopec s krásným výhledem na Kamphaeng Phet. Odměnou za náročný výstup je velké zbořené *chedi*, podpírané 68 drolícími se slony z cihel a štuky, nejpůsobivější památka v Kamphaeng Phetu. Díky skvěle provedeným štukovým vyobrazením démonů, božstev a dalších nebeských bytostí jde o zajímavost, kterou si nesmíte nechat ujít.

Chrámy **Wat Nak Chet Sin**, **Wat Awat Yai** a **Wat Tuk Praman** nedaleko severního vchodu do historického parku procházejí rekonstrukcí a po dokončení prací budou rozhodně stát za návštěvu. ■

Tak a Mae Sot

Tato dvě města na západním okraji centrálního Thajska navštěvují turisté jen zřídka. Vzrůstající počet mladých cestovatelů s batohy na zádech však do tohoto odlehlého koutu přitahuje touha po dobrodružství a po zážitcích z nedalekých národních parků.

Chrám Wat Maune Pai Son v Mae Sotu je jedním z mnoha chrámů ve městě v barmském stylu, jenž odráží vliv sousedícího Myanmaru (Barmy)

Tak a Mae Sot

mapa str. 193

Informace pro návštěvníky

Tourism Authority of Thailand, 193 Taksin, Tambon Nong Luang, Amphoe Muang, Tak

055-514341 až 43

Tak byl výspou sukhothaiského království a po jeho úpadku se dostal pod vliv severního lannského království. Dnes jde o rušnou provinciální metropoli, kde toho není mnoho k vidění, s výjimkou hrstky krásných týkových domů. Ve městě se narodil uctíváný král Taksin, jenž ubránil Thajsko proti barmským nájezdníkům. V **Phra Chao Taksin Maharat** (ul. *Phaolyothin*, mezi ulicemi *Taksin* a *Mahathai Barmung*) se v uctívané svatyni nachází sedící Taksin s mečem na klíně.

Tak tvořil po dlouhou dobu hlavní místo distribuce týkového dřeva do zpracovatelských závodů v Bangkoku, čemuž vděčil šťastné poloze na řece Ping, která teče z myanmarských (barmských)

lesů do Chao Phraye. Místní obyvatelé rovněž stavějí svá obydlí a obchody z tohoto cenného a krásného dřeva; některé z nejhezčích staveb se nacházejí podél ulic **Mahathai Barmung** a **Taksin** a v síti uliček jižně od městského parku. Vychutnejte si tyto pozoruhodné stavby, dokud je čas – sběratelé historických budov pravidelně navštěvují Tak, skupují je, rozebírají a převážejí do domovských měst svých zákazníků.

Živé příhraniční město **Mae Sot** je mnohem kouzelnější a barvitější než modernizovaná komerční výstavba v Taku a leží pouze 5 kilometrů východně od myanmarské hranice na řece Moei. Obyvatelé tvoří fascinující směsici etnických skupin, včetně Thajců, Barmů a Číňanů, plus malé kmeny, kupříkladu Karenové a Hmongové. Nejlepší představu o této etnické směsi si uděláte na ranním **trhu**, kde prodejci nabízejí jídlo, barmské řemeslné výrobky a trpytivé drahokamy, od safíru až po rubíny propagované z Myanmaru. Po městě je roztroušeno několik chrámů v barmském stylu, především **Wat Chumphon Khiri**, na němž se trpytí zlatavé tašky. V chrámu **Wat Mae Sot Luang** se nachází ležící Buddha, pokrytý malými mosaznými taškami. **Wat Maune Pai Son** je posázen malými *chedi*, čímž připomíná Loha Prasart v Bangkoku (viz str. 88). ■

Umphang

Neohrožení cestovatelé po centrálním Thajsku míří do džunglí a k řekám asi 164 kilometrů jižně od Mae Sotu, nedaleko vesnice Umphang. Po téměř deset let již tato oblast vítá narůstající počet vytrvalých návštěvníků, kteří oceňují nedotčené kouty království. Spleťtá a někdy zrádná silnice 1090 z Mae Sotu do Umphangu – zvaná kdysi Cesta smrti kvůli aktivitám banditů – vede do monumentální horské krajiny.

Umphang je velice prostá vesnice na soutoku řek Mae Khlong a Umphang, obklopená jednou z nejzachovalejších částí thajské krajiny. Někteří lidé sem míří za relaxací na březích řek, aktivnější cestovatelé se připojují k expedicím na raftech dolů po rozbourěných vodách nebo se vydávají na výpravy skrze staré lesy na návštěvu některých odlehlých vesnic horských kmenů. Oblast také nabízí mohutné hřmící vodopády – nejlepší během období dešťů – a izolované jeskyně ukryté v husté džungli.

Umphang představuje základní tábor pro ekoturisty, kteří většinou míří jižně od města do chráněných oblastí, jako je **rezervace pro divokou zvěř Umphang**

a nedaleký park, který spojuje dvě rezervace – **Thungyai Naresuan** a **Huai Kha Khaeng**. Rozlehlé, z velké části nedotčené oblasti představují jeden největších chráněných lesů v jihovýchodní Asii.

Region protínají nerovné cesty, vhodné pouze pro automobily s náhonem na všechna čtyři kola. I když je oblíbeným způsobem cestování jízda na slonech, většina návštěvníků upřednostňuje pro průzkum džungle a vodopádů některou z každodenních výprav po řece na raftech. Tato organizovaná dobrodružství obvykle začínají v Umphangu a míří dolů po

řece Umphang. Tam, kde se tato řeka střetává s tokem Mae Khlongu, nabírá na mohutnosti a pokračuje na jih tropickou džunglí směrem k několika mimořádným přírodním jevům: vodopádům, horským pramenům, vápencovým skaliskům, krvavě červeným krasovým útvarům a jeskyním.

Hlavním bodem návštěvy Umphangu je pohled na vysoký vodopád **Thi Lo Su**, jeden z nejkrásnějších vápencových vodopádů v jihovýchodní Asii. Vodopády jsou tak odlehlé, že je odhalil až v roce 1987 nízko letící vrtulník, ale lze se k nim dostat během dvoudenní cesty na raftu a pěšky. ■

Umphang

📍 mapa str. 193

Informace pro návštěvníky

✉ Tourism Authority of Thailand, 193 Taksin, Tambon Nong Luang, Amphoe Muang, Tak

☎ 055-514341 až 43

K nádherným vodopádům Thi Lo Su trvá cesta dva dny na raftu a pěšky

Cesta do Mae Sariang

Odvážní turisté mohou zamířit z Mae Sot po silnici, která vede souběžně s řekou Moei směrem do Mae Sariang. Silnice 1085 nabízí vzácnou trasu jednou z nejoblehlejších oblastí v Thajsku. Autobusy a nákladní vozy opouštějí Mae Sot a míří po spletné cestě představující zadní vrátka do severního Thajska – neobvyklý způsob, jak se vyhnout únavnému návratu do Taku či Phitsanuloku – a připojující se na spojnice do Mae Hong Son Pai a nakonec do Chiang Mai.

Cesta do Mae Sariang

 mapa str. 193

Informace pro návštěvníky

 Tourism Authority of Thailand, 193 Taksin, Tambon Nong Luang, Amphoe Muang, Tak

 055-514341 až 43

Silnice 1085 se vine touto drsnou a nezkracenou částí Thajska podél řeky Moei a poté stoupá do zeleňavých kopců, oděných do týkových lesů a posetých vesnicemi horských kmenů Ipíci na svém tradičním způsobu života. Nakonec trasa dorazí do Mae Sariang, 226 kilometrů směrem na sever.

Největším horským kmenem jsou Karenové, kteří neustále odolávají myanmarské (barmské) vládě, jež chce ovládat jejich domovinu přes řeku Moei. Řeka sama je zvláštní, neboť teče na sever – oproti typickému směru na jih – dokud nezmění svůj tok v pohoří Dawana, odkud míří směrem na jih vnitrozemím východního Myanmaru.

Na treky do okolních kopců a vesnic se můžete vydat po této trase – včetně Mae Ramat, Mae Sarit, Tha Song Yang a Ban Sop Ngao – ale většina cestovatelů počká až po příjezdu do Mae Sariangu a vyhledává výpravy organizované místními penziony.

Trh na řece Moei

Než se vydáte na cestu po silnici 1085, stojí za námahu se pustit na doplňkový výlet tříkolkou (*sám-ló*) nebo *miniautobusem se dvěma lavicemi (sóng théo)* na rušné trhy na myanmarském hraničním přechodu, 6 kilometrů západně od Mae Sot. Návštěvníci naleznou v tomto

TIP ZNALCE:

Během thajského festivalu Loi Krathong je noční obloha poseta balonky se svícemi a vodní toky osvětlují květinové lodčky. Pojďte v hotelu u řeky si zamluvte dopředu.

CHRISTY RIZZO,
odborník na dobrodružné výpravy

prašném místě širokou škálou zboží, včetně drahých kamenů (především jadeitů) a spousty řemeslných výrobků a potravin. Z tržiště se můžete vydat podél řeky Moei a prohlédnout si myanmarské město Myawaddy.

V roce 1999 byl dokončen železobetonový most, k velké radosti obchodníků v Mae Sotu, kteří spoléhají na obchod probíhající přes tuto řeku. Bohužel vztahy mezi Myanmarem a Thajskem bývají občas napjaté, což často vede k uzavírkám mostu. Stavba mostu byla označena jako hlavní část ambiciózní pan-asijské trasy známé pod názvem Asia Route 1, která má jednoho dne spojit Singapur s Istanbulem, což všem zemím podél tahu usnadní přechod přes hranice. ■